

שיעורו של מורנו הגאון רבי משה שפירא שליט"א

פרשת שלח – תשע"ו

בפתיחה של הרמב"ן לספר במדבר, כתוב: "אחר שביאר תורת הקרבנות בספר השלישי התחיל עתה לסדר בספר הזה המצות שנצטוו בענין אהל מועד. וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות. ועתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם וזהו הקרב יומת".

הרמב"ן לשיטתו במה שהוא אומר בתחילת פרשת תרומה, שהמשכן הוא המקום שבו הכבוד שהיה בסיני המשיך להיות במשכן. אותו כבוד שהתגלה בסיני, ממשיך להיות אתנו וזה המשכן.

וגם כאן "יגביל את המשכן בהיותו במדבר כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם", היינו אותו כבוד שהיה שם והיו לו הגבלות, כשהוא עבר להיות במשכן גם שם נאמרו הגבלות מעין אותן הגבלות.

והרמב"ן ממשיך: "וצוה ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו כאשר הזהיר שם פן יחרסו אל ה' לראות וגו' וצוה ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח, כאשר אמר שם וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו וגו'. והנה צוה איך תהיה משמרת המשכן וכליו ואיך יחנו סביב ויעמוד העם מרחוק וכו', והכל מעלה למקדש וכבוד לו כמו שאמרו אינו דומה פלטרין של מלך שיש לו שומרין, לפלטרין שאין לו שומרין. והספר הזה כולו במצות שעה שנצטוו בהם בעמדם במדבר ובנסים הנעשים להם לספר כל מעשה ה' אשר עשה עמהם להפליא".

כל עניינו של ספר במדבר, זה לספר את ניסי המדבר וזה עניין בפני עצמו. ברמב"ם בספר מורה הנבוכים כתוב שחג הפסח נתקן על ניסי יציאת מצרים, וחג הסוכות נתקן על ניסי המדבר.

זה המועד ששם אנו חוגגים את היותנו במדבר. המדבר היה לו מהלך בפני עצמו והנהגה בפני עצמה. כל זה ספר במדבר.

והרמב"ן מסיים: "וספר כי החל לתת אויביהם לפנייהם לחרב וצוה איך תחלק הארץ להם ואין בספר הזה מצות נוהגות לדורות זולתי קצת מצות בעניני הקרבנות שהתחיל בהן בספר הכהנים ולא נשלם ביאורן שם, והשלימן בספר הזה". ע"כ.

מה שיוצא מהכלל הזה באופן בולט, זה מצות ציצית. זו מצוה שהיא נוהגת לדורות ואין לה שום שייכות למה שהרמב"ן מזכיר פה. ואדרבא, במשכן היא לא שייכת. הכהנים העובדים בעבודת המשכן לא לובשים ציצית. זה ייתור בגדים והם יכולים לפסול את הקרבן אם הם ילבשו ציצית.

זו מצוה שנוהגת לדורות והרמב"ן כאילו מתעלם ממנה ואומר: ואין בספר הזה מצות נוהגות לדורות.

פרשת ציצית כפי הנראה לא היתה שייכת לספר הזה, אבל היא נמצאת בו, והיא פרשה שנוהגת לדורות.

זה קשה להבין.

המשמעות כפי הנראה בדברי הרמב"ן, שפרשת ציצית נאמרה רק בעקבות פרשת המרגלים.

אחרי הקלקול הנורא שבמעשה המרגלים, שהם אלה שהביאו עלינו את החורבן, את הבכיה לדורות. המרגלים הביאו את הבכיה של הלילה ההוא, "ויבכו העם בלילה ההוא", שעליו נאמר: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות.

המרגלים נשלחו לתור את הארץ והדבר הזה צריך תיקון. כאן יש קלקול לדורות. 'אני אקבע לכם בכיה לדורות'. ו'קלקול לדורות' צריך תיקון עם 'מצוה לדורות'.

מצות ציצית עומדת כנגד. אלה נשלחו לתור את הארץ ונכשלו בשליחותם. תרו את הארץ ולא ראו נכון. לכן נצטוונו במצוה של "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

לכן המצוה הזאת היא באמת צדדית. היא באה בעקבות הכישלון הנורא של המרגלים.

קבלנו מצוה שמלמדת אותנו איך לתור, אחרי מה לתור ואחרי מה לא לתור. וכפי הנראה זה מתקן את מה שהמרגלים עשו. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

ננסה קצת להבין את עניינה של המצוה הזאת. לא לגמרי ברור מה עניינה. המהר"ל קצת טורח בזה. זו מצוה מיוחדת ונפלאה מאד. מה עניינה ומה הדבר המבוקש שאליו אנו צריכים להגיע מכח המצוה הזאת.

כתוב בדברי רבותינו - במהר"ל זה כתוב בדברים מפורשים - שעניינם של ל"ב החוטים זה בגימטריא 'כבוד'.

זה הרי ידוע בדברי הגמרא (ב"ק צ"א ע"ב) שרבי יוחנן הוה קרי למאני מכבדותא. רבי יוחנן היה קורא למלבושי: המכבדים אותי.

בגמרא כתוב שהמילה 'לבוש' עניינה 'לא בוש'. על ידי הלבוש האדם מוציא את עצמו מבושת של 'לא להיות לבוש'. 'לא בוש'.

הבושת היא כנגד כבוד, ולבוש זה 'לא בוש'. זה עניינו של הלבוש. מכבדותא.

המצוה שבלבוש - זאת מצות ציצית. מצוה נפלאה שהיא זו שמביאה זכירה. כמו שכתוב: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם".

מהי הזכירה שבציצית.

גם את זה מבאר הרמב"ן (טו, לח) וזה לשונו: "ואחר כן צוה במצות ציצית, שיזכרו בו המצות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצות. וטעם הזכרון הזה שיהיה בציצית לכל המצות, כתב רש"י מפני המנין של 'ציצית' בגימטריא שש מאות, ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג. ולא הבינותי זה, שה"ציצית" בתורה חסר יו"ד, ואין מניינם אלא חמש מאות ותשעים. וכו'.

אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכול, שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר "וזכרתם את כל" - שהיא מצות השם". ע"כ.

'תכלת' כולל "כל". מסוג המילים שבהם יש שני ת' ובאמצע המילה עצמה - 'כל'. כמו 'תפארת' שבה יש שני ת' ובאמצע 'פאר'.

תכלת היא מילה שמבטאת "כל". "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי".

הרמב"ן מדגיש שזכירה צריכה להיות במה שכולל את הכל. תכלית הכל והיות הכל.

כבר יצא לנו כמה פעמים להזכיר שהמילה 'מִצְוָה', זו הטיה משונה. בפשטות צריך היה להיות 'ציווי'. המילה 'מִצְוָה' זו מילה מורכבת וכבידה מדי וזה בנין מוזר. למה לא פשוט 'ציווי'. "צו את בני ישראל". נצטוונו ואנו חייבים לקיים. מה זה 'מִצְוָה'.

אמרנו שהפירוש של 'מִצְוָה' זה היות בכל. כמו שופט שדן אדם, יש נידון ויש שופט שדן, ויש מערכת משפט שעל פיה השופט דן. הכול ביחד בצירוף נקרא 'משפט'. זה כולל הכל.

יש 'מִלְוָה' ויש 'לָוָה' ויש 'הלוואה'. הכול יחד נקרא 'מִלְוָה'. כשאמרנו 'מִצְוָה' אמרנו שיש כאן 'מִצְוָה', יש 'מִצְוָה' ויש כאן 'ציווי'. היחד של המִצְוָה, המִצְוָה והציווי - זה 'מִצְוָה'. הזכרנו הרבה פעמים את דברי השל"ה שמִצְוָה זה מלשון צוותא. היות יחד. המצוה היא בכל.

וכלשון הרמב"ן: "אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכל שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר "וזכרתם את כל" - שהיא מצות השם. וזהו שאמרו (שם מג ב): מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', והדמיון בשם גם הגוון תכלית המראות, כי ברחוקם יראו כולם כגוון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת".

כשאדם רואה בלי גבול והראיה לא נעצרת בשום דבר - היא רואה תכלת. כך טבעם של דברים וכך ברא הקב"ה את העולם.

זה כמו 'תכלית המראות'. שהראיה רואה עד הקצה. תכלית הראיה זה תכלת. חז"ל קוראים לחוטים האחרים שהם לא תכלת: לבן.

הם יכולים להיות גם אדומים או ירוקים הם יכולים להיות כל גוון שהוא. אין שום דין בגוון שלהם.

הם נקראים 'לבן' וגם זה כנראה סיבה. תכלת והלבן. כך המשנה קוראת לזה.

הלבן, אין שום עניין שהוא יהיה לבן, אבל הגוון של תכלת הוא עיקר הדין. אין שום דין בלבן.

כפי הנראה המכוון כאן הוא שהלבן הוא צבע רקע. תמיד. כשרוצים לגלות משהו ולהבליט משהו כותבים שחור על גבי לבן.

כביכול התורה היתה כתובה בפני בורא העולם אלפיים שנה לפני בריאת העולם באש שחורה על גבי אש לבנה.

שחור על גבי לבן.

הלבן הוא תמיד צבע רקע. למי שידוע, כל הצבעים כולם, אם ניקח ספקטרום של כל הגוונים כולם ונסובב את זה בסיבוב מהיר מאד, עד שלא נוכל לקלוט שום פרט מכל הצבעים, מה שנראה לעינינו - לבן.

משמע שכל הצבעים כולם הם בעצם עניינם הם 'על גבי לבן'. זה עניינם.

לבן זה הרקע שעליו ועל גביו מבליטים משהו.

'לצבוע' זה כמו שמראים באצבע. 'לצבוע' זה להבליט, כמו 'מורה באצבע'.
על גבי לבן. כך שהרקע הוא תמיד לבן. תחילת ההבלטה של הדברים זה על גבי לבן.

הלבן צריך להיות כמו 'תחילת המראות', כי על גביו אנו הולכים לראות את כל שאר הצבעים.

מה שאנו רואים בעצם זה תבניות וצבעים. את זה העין רואה.
רקע תחילת המראות - זה לבן. סוף המראות - זה תכלת.
לכן מה שנקרא בלשון חז"ל תכלת ולבן הפירוש שאף על פי שזה לא חייב להיות לבן, זה צריך להגיע מתחילת המראות עד התכלת.

כשחז"ל אומרים 'תכלת'. למה תכלת? תכלת דומה לים. ים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד.

זה נאמר לנו. תכלת אולי ראינו, אבל את כסא הכבוד ודאי לא ראינו. מה זאת אומרת 'דומה לכסא הכבוד'.

הכוונה בפירוש לא לצבע. צריך לתפוס שכאשר אנו רואים תכלת, זה אומר לנו בלי גבול. אין סוף. הפירוש שאני רואה בלי גבול.

לא הצבע מזכיר לי את הרקיע, אלא ה'בלי גבול' מזכיר לי את הרקיע. ממילא זה מזכיר גם את הרקיע וגם את כסא הכבוד.

המדובר הוא על ה'בלי גבול', והתכלת מזכירה את ה'בלי גבול'.
הזיכרון שנמצא בתכלת, כי התכלת מזכירה לנו את מה שנקרא מאין באנו ולאן אנו הולכים.

באנו מהמקור שהוא בלי גבול, ואנו הולכים למקום שהוא בלי גבול.
בלי גבול מכל הבחינות, אבל לפחות מבחינה אחת: חיי עולם נטע בתוכנו.

על ידי ראיית התכלת אנחנו נזכרים באין סוף. אנו נזכרים ב'בלי גבול' מכח התכלת. לא מפני שהתכלת דומה לכסא הכבוד. זה לא שייך אצלנו.

התכלת מזכירה לנו את התכלת. את האין סוף. תכלית המראות בלי גבול.
וזה הולך לפי הסדר. הים אנו יודעים שיש לו גבולות. חז"ל קוראים לים 'מים שאין להם סוף'. הים כשלעצמו הוא בלי גבול.

הים בעצם בתוך עצמו, ב'מיניה וביה' שלו אין לו גבולות. בעצמו הוא היה מתפשט על כל העולם כולו. מה שעוצר אותו, זה לא הוא עצמו. היבשה היא דבר מוגבל והים הוא דבר לא מוגבל. הגבול של הים זה דבר שבא אליו מבחוץ.

תכלת מזכיר לנו את האין סוף, שהוא כאילו בתחילת התפיסה שלנו, האין סוף הקרוב אלינו ביותר - הים.

הים, שהוא מים שאין להם סוף.
הים דומה לרקיע. מכאן אנו מגיעים לתפיסה יותר גבוהה. הרקיע הוא יותר 'אין סוף' מהים. את הגבולות של הרקיע אנו לא רואים.

הרקיע דומה לכסא הכבוד. זה המקום ששם אין גבולות בכלל. שום גבול לא של מקום ולא של זמן ולא של שום מגבלה. שם יושב מישהו שהוא 'אין סוף' בלי גבול.

כסא הכבוד זה מה שנושא את האין סוף.
זאת מצות ציצית.

ננסה קצת להבין.

אחרי שמלמדים אותנו רבותינו שמצות ציצית היא מצוה של כבוד. מצוה ששייכת לעניין של כבוד. היא חלה על מאני מכבדותא והיא מתקיימת בל"ב חוטים שהם בגימטריא 'כבוד'.

הרמב"ן מוסיף, וזה כנראה הפירוש בדברי חז"ל שהעיקר נמצא בתכלת. התכלת היא בחינת ה'אין סוף', וה'אין סוף' זה מה שמביא אותנו לחיבור לכבוד האמתי.

בזה אנו מתחברים לכבוד האמתי. הכבוד של כסא הכבוד.

הרבה פעמים הזכרנו את לשון בעל המאור בהקדמת ספרו: "במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי. וכתוב עורה כבודי. וכתוב למען יזמרך כבוד. כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו ובה נתן עליו מהודו והוא העצם הנכסף אל יסודו".

הנפש החיה נקראת כבוד. כביכול בורא העולם נתן את הנפש באדם מכסא כבודו.

המושג 'כבוד'. מיהו ומהו הדבר הנכבד בעינינו באמת.

כל מי שהוא עומד כולו גלוי בפנינו, כאן אין שום הרגשה של כבוד. הרגשת כבוד חלה רק כלפי מישהו שהנעלם בו, הפנימי יותר, הגבוה יותר, מרובה בהרבה על הגלוי.

המהר"ל חוזר על זה הרבה מאד פעמים שהדבר הגלוי אין בו שום חשיבות. ערך שהוא עובר את הגבולות הרגילים, ערך שהוא פנימי יותר, גבוה יותר, נקרא בלשונו יוקר. יקר.

דבר יקר. היינו שערכו רב יותר, וקצת קשה יותר להשגה. זה נקרא דבר יקר. זה עובר את הגבולות של המצוי. זה לא מצוי.

'יקר' זה שם נרדף ל'כבוד', כמו שכתוב: "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן". "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

חז"ל אומרים ש'יקר' זה דבר שהוא משהו מעין כתר. תפילין. יקר.

רוחשים כבוד למשהו שנושא בתוכו מעבר למצוי, מעבר לנגלה, וככל שהדבר יותר פנימי ויותר גבוה ונעלם - הכבוד שרוכשים אליו זה כבוד גדול יותר.

מה שרבינו בעל המאור קורא לנפש החיה 'כבוד', כי הבורא אצלה מכסא כבודו, היינו שעצם עניינה של הנפש זה הדבר שאותו היא מבקשת. הנפש מבקשת לצאת מהגבולות ולהתחבר למשהו שהוא מעבר לגבולות - שזה המצוי.

פירוש המילה 'נפש' זה ביקוש, כמו שכתוב "אם יש את נפשכם". הנפש מחפשת, רוצה ומבקשת.

בלשונות שכתובים בתורה: "כי תאוו נפשך לאכול בשר", "ונפש כי תחטא", הדבר הקרוב ביותר לחטא זה הביקוש של הנפש.

הדברים ההתחלתיים שהנפש מבקשת, זה הדברים המיידים שהיא מחפשת, אבל בעיקרון הנפש מבקשת כבוד.

היא נאצלה מכסא הכבוד, והיא נקראת 'כבוד', לכן הנפש שואפת בעצם לכבוד אמת.

המסילת ישרים (פרק א') מביא את מאמר חז"ל הידוע (קהלת רבה ו'): וגם הנפש לא תמלא, משל למה הדבר דומה, לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת מלך - כך הנפש, אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים. כל מה שהוא מביא לה זה לא לפי ערכה. כך הנפש לא תימלא כי היא מן העליונים. הנפש לא תמלא כאשר מביאים לה מהמערכות היותר נמוכות. הנפש מבקשת כבוד אמת.

'כבוד' זה מה שנאצל מכסא הכבוד. 'כבוד' זה מה שאותו כסא הכבוד הוא הכלי שנושא את ה'אין סוף'. משם נאצלה הנפש, והנפש שנאצלה מה'אין סוף', גם היא שואפת להיות כלי שעל ידו יתגלה האין סוף. כל הדברים שהם בגבול - הם בהישג יד. וכל מה שהוא בהישג יד הוא מצוי. דבר נכבד - לא מצוי.

המצוה הזאת של תכלת בציצית, היא הזיכרון ועליה נאמר: "וראיתם אותו וזכרתם".

מובא במדרש והגר"א (או"ח סימן ט') מביא את זה שהתכלת נגנזה. למצוא את התכלת זו לא בעיה טכנית. צריך לגלות דבר גנוז, ולא כל אחד הוא בר הכי ולא כל דור הוא בר הכי. דבר גנוז זה דבר גנוז.

המשמעות בדברי חז"ל שמאז שאבדנו את הארץ, אבדנו גם את התכלת. כשאבדנו את הארץ, זה נקרא שחטא המרגלים כבר התממש. כבר נענשנו ואנו בוכים את הבכיה לדורות, ואין לנו גם את התחליף - את המצוה שבאה במקום. המצוה של "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", שבאה במקום אותם יתרים את הארץ' שהביאו עלינו חרב.

המשמעות הפשוטה שכשאבדנו את הארץ - אבדנו גם את התכלת. הניסיונות להביא תכלת היו כמה וכמה. לפחות חמשה. כל אחד היה בטוח לגמרי שהוא מביא תכלת.

אלה שתעסקו בשעתו להביא את התכלת, אלה לא היו אנשים שהתעסקו בצד הטכני. הם עסקו בלהביא גאולה לעולם. הם רצו שהגניזה תתבטל. הם התכוונו להביא בחזרה את התכלת.

דבר שנאבד, אפשר למצוא. דבר שנגנז - לא מוצאים. זה צריך להיות ברור. דבר שנגנז ימצא רק כשהגניזה תתגלה.

אני מדבר כאילו שהתכלת איננה. היא נגנזה כמו שהגר"א אומר, וככה זה. אלו דברי חז"ל.

הכבוד שנמצא בציצית - נמצא בתכלת. התכלת עצמו הוא חלק קטן. יש כמה דעות בראשונים. דעת הרמב"ם שעל כל כנף יש שבעה חוטי לבן וחוט אחד של תכלת, והוא זה שאיתו כורכים את חוטי

הלבן וכך עושים את הקשר. שבעה חוטי לבן וחוט אחד של תכלת. למעשה חצי מהחוט הגדול.

חצי חוט הוא תכלת.

הראב"ד חולק ואומר שיש שני חוטי תכלת ושש חוטי לבן. חוט שלם של תכלת. בתוס' כתוב שזה מתחלק לשניים, ארבעה וארבעה. יש כמה וכמה דעות בראשונים.

לדעת הרמב"ם חוט אחד לשבעה חוטים. [בשו"ע זה לא נפסק, כי התכלת נגנזה, אבל ברמב"ם כתובים גם דינים למשיחא], היינו שמתוך הל"ב חוטים יש ארבעה חוטי תכלת וכ"ח חוטי לבן. כך זה לפי דעת הרמב"ם. כאן כתוב שהזיכרון נמצא בתכלת.

היו הרבה ראשונים שפסקו הלכה למעשה שאסור ללבוש ציצית כשאין תכלת. אני באמת לא מבין איך אנו מחייבים את עצמנו במצוה שאנו לא יכולים לקיים אותה. אנחנו לא יכולים לטעון שאנחנו אנוסים. אל תתחייב ולא תהיה אנוס. אנו מחייבים את עצמנו ללבוש תכלת - ואין לנו אותה.

היו ראשונים שפסקו שהתכלת מעכב את הלבן ואסור ללבוש טלית בכלל. בעל המאור עצמו לא לבש טלית מימיו. הלכה למעשה שאסור ללבוש ציצית בלי תכלת.

מי שלובש ארבע כנפות, מצות לבן הוא לא מקיים - כי התכלת מעכב, אז מימיו הוא לא לבש טלית.

זה קשה מאד לצייר איך נראה בית כנסת שלם בלי טליתות. איך הכהנים עולים לדוכן. אין טליתות.

אנו נוהגים כמו שאנו נוהגים כי זה לא מעכב, אבל עדיין זה תמוה איך אנו שמים את עצמנו בתוך אונס. בידיעה ברורה אני נכנס לתוך אונס, אז אני נקרא מזיד. זה נקרא בשבמזיד אני עובר על מצות תכלת. זה מאד קשה. עכ"פ כך נוהגים כלל ישראל בכל מקום, אבל היו שנהגו לא כך.

עד היום יש הרבה מאד ת"ח שנוהגים כשהולכים בשבת ברה"ר דאורייתא הם מסירים את הטלית קטן ואת הטלית גדול. ראוי לחוש.

עכ"פ נחזור לעניינינו. אנחנו בסוגיה של כבוד.

אותם ל"ב חוטים שהם ענין הכבוד שיש בציצית, כמו שמובן מדברי חז"ל וכך עולה מדברי הרמב"ן אנו צריכים על ידי הציצית להגיע לכסא הכבוד. להגיע לכסא הכבוד אנו מגיעים רק כאשר אנו מצרפים גם את הלבן וגם את התכלת.

התכלת עצמו לא מביא אותנו לכסא הכבוד.

הלבן שהוא הרקע, הוא תחילת המראות. הוא המראה שממנו אנו יוצאים. כאן נמצא המראה ההתחלתי. הבסיס. תחילת המראות נמצאת פה, ומכאן אנו מתחברים עד לקצה.

זה בעצם עניינה של הנפש שנקראת 'כבוד'.

עניינה של הנפש זה שהנפש קולטת את כל הדברים כולם. כאן נמצאת הקליטה שאנו קולטים את כל הדברים שבעולם. הכל רשום בנפש.

השאיפה של הנפש שמתוך כל מה שרשום, אנו שואפים להתחבר עם זה ולהגיע לאין סוף.

הנפש אצולה מכסא הכבוד והיא מן העליונים והיא לא תימלא. "וגם הנפש לא תימלא".

הנפש רוצה להתחבר אל הכבוד האמתי. הכבוד האמתי זה אותו כסא כבוד שהוא הכלי והאפשרות שעל ידי זה יתגלה האין סוף. עליו כביכול, "ועל דמות הכסא כמראה אדם מלמעלה".

נחזור למרגלים.

המרגלים טעו ועשו מה שעשו. גם בחז"ל לא נמצאת בהדיא סגוריה עליהם. בפשטות אין עליהם סגוריה. הם הביאו עלינו חורבן. בכיה לדורות. אבל הפגיעה העיקרית היתה שהם הביאו עלינו בכיה לדורות, והיא כתובה במגילת קינות שכתב ירמיהו הנביא.

כאן נמצאת ה'בכיה לדורות'. מגילת קינות זו המגילה שאיתה אנחנו בוכים לדורות.

מגילת קינות כתובה בסדר אל"ף בי"ת.

סדר האל"ף בי"ת הוא הסדר הראשון הבסיסי, הסדר שעליו בנוי העולם.

האל"ף בי"ת זו ההאצלה הראשונה שבורא העולם האציל.

הבריאה נבראה במאמרות, והמאמרות הם צירופי אותיות, כמו שכתוב בגמרא (ברכות נ"ה ע"א): יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

האל"ף בי"ת מסודר. האל"ף לפני בי"ת, ובי"ת לפני גימ"ל והסדר הוא חלק מהמשמעויות.

חוץ מהתכנים, האל"ף בי"ת אומר גם את הסדר.

האל"ף בי"ת הוא גם גימטריא, והיא חייבת ללכת כסדר.

הסדר הוא הסדר המספרי של האותיות, והוא חלק מעצמם של האותיות. המשמעות של האותיות היא חלק אחד, והגימטריא היא חלק כמעט מקביל.

הבריאה נבראה גם בצירופי אותיות, וגם בגימטריא של האותיות.

במגילת קינות משתנה הסדר שינוי אחד קטן. סדר האל"ף בי"ת הוא סמ"ך, עי"ן פ"א. במגילת קינות מפרק ב' ואילך, הסדר הוא סמ"ך, פ"א עי"ן. הפה קודם לעין.

בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן - אומרת הגמרא בסנהדרין (ק"ד ע"ב) - בשביל מרגלים שאמרו בפייהם מה שלא ראו בעיניהם.

הם הקדימו את פיהם לעיניהם.

אם אנו רוצים לדעת את הנקודה מה המרגלים עשו. איפה נקודת החורבן שהמרגלים החריבו. אנו רואים את התוצאות, את בחינת החורבן שזה דבר קבוע וקיים כבר הרבה מאד שנים. אבל איפה נקודת החורבן.

הם הקדימו את פיהם לעיניהם. הם החריבו את הסדר של האל"ף בי"ת ואז העולם נחרב.

העולם איבד את הסדר שהוא עומד עליו. כשמחריבים את הסדר הזה - העולם נחרב. זה חורבן.

יש כאן קושי. למה הקדימו את הפ"ה לעי"ן, היו צריכים להשמיט את העי"ן בכלל. הם אמרו מה שהם לא ראו. מה העין עושה פה. זה ברור שאחרי שהם אמרו בפייהם - הם ראו את מה שהם אמרו. הם שיבשו את הראיה. במקום לראות את מה שמראים להם, הם ראו את מה שהם אמרו.

מאז העולם עומד על החורבן הזה. על ה'אי-סדר' הנורא ואיום הזה. העולם מלא מילים. מלא וגדוש עד שאפשר לטבוע בתוך מילים. מלא בצורה מוגזמת. מלא מילים שמדריכות אותנו איך לראות.

אילו כל המילים האלה היו נמוגות ואינם - היה אפשר לראות מה שמראים. כל בני האדם בדורו של אברהם אבינו, כולם ראו את מה שהם אמרו בפייהם. היחידי היה אברהם שראה את מה שהראו לו. הוא ראה את מה שצריך היה לראות. את מה שבורא העולם מראה לנו. והוא ראה את כל התורה כולה בבריאה.

את הכל הוא ראה.

הציצית שמחזירה לנו את מה שלקחו מאתנו המרגלים, מתכוונת להראות לנו מן הלבן עד התכלת.

הלבן כמו שאמרנו שהוא צבע הרקע, והתכלת שהוא תכלית המראות, הצבע של ה'אין סוף'. ההתגלות של ה'אין סוף' וה'בלי גבול' לעיניים.

אם אנו לוקחים את כל מה שהלבן נושא בתוכו, את כל מה שאמרנו בפינו, על גבי הלבן הכל נכתב, הנפש קולטת את כל מה שהיא קולטת, הכל נקלט בנפש ועם כל מה שנקלט היא מסתכלת לאין סוף.

אילו המרגלים היו מסתכלים תכלת, הם היו רואים נכון. הם היו רואים את מה שמראים להם.

לראות, צריכים לראות לבן ותכלת. מן הלבן ששם נמצא הרקע לכל מה שנכתב ונאמר, כל מה שהוא שחור על גבי לבן בבריאה - מזה אנו שואפים לראות את התכלת. לראות את ה'אין סוף'.

לעבור מהגבול - ל'בלי גבול'. לא לצמצם את ה'בלי גבול' - לגבול.

זה נקרא שהם ראו את מה שהם אמרו בפייהם. הפירוש שהם בכלל לא ראו תכלת.

כשם שלקחו מאתנו את הארץ, לקחו מאתנו את התכלת גם. אבל שורש המצוה כמו שהיא, עניינה לצאת מהראיה הזאת "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם".

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" היינו בזמן שלבבכם קובע את מה שתראו בעיניכם - לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם.

בזה נצטוונו.

נצטוונו במצות ציצית לתקן את הראיה, לשאוף ולראות בכל דבר את נקודת ה'יכבוד' ואת נקודת החיבור ל'אין סוף' שיש בכל דבר ודבר.

את זה אנו צריכים ללמוד ממצות ציצית שניתנה כדי לתקן את חטא המרגלים. המצוה הזאת גם היא נלקחה מאתנו. עניינה האמתי נלקח ואנו לא מקיימים אותה כתיקונה. אבל לפחות כל העוסק בתורת המצוה - כאילו קיים.

כמו שכל העוסק בתורת הקרבנות - כאילו הקריב קרבן, כך כל העוסק בתורת תכלת, כאילו התחבר באיזה שהוא אופן לתכלת.
זה מה שרצינו לבאר.

נכתב על ידי הרב ישראל ברונשטיין